

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha

Herausgeber: Societad Retorumantscha

Band: 135 (2022)

Nachruf: Jacques Guidon : il dial da la penna e da las culurs 1931-2021

Autor: Chasper Pult, Pasqual

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.04.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Jacques Guidon – Il dial da la penna e da las culurs

1931–2021

Chi vess pudü s’imaginar quel di d’instà dal 1931 avant co cha’l sulai passa ill’insaina dal liun, cha’l figl da Staschia, nada Bezzola, e da seis hom Giachen Mattias Guidon dvantess quella persunalità culs blers talents chi ha influenzà cun sias activitats d’ürant decennis l’Engiadina? Sco figl da paurs vess Jacques Guidon pudü eir el far da paur a Zernez, la colliaziun culla natüra e cul terratsch da sia patria ha’l mantgnü d’ürant tuot sia vita. Ma davo avair frequentà las scoulas a Zernez ha Jacques Guidon fat la scolaziun da magister primar e secundar, 1947–1951 al Seminari a Cuaira e 1951–1954 a l’Università da Turich, cun scappadinas a Paris ed a Perugia. Trais decennis ha’l lavurà sco magister secundar a Puntraschigna, Zernez ed impustüt a Zuoz d’ürant 27 ons.

Far da magister d’eira per el daplü co be ün manster per guadagnar sia paja. Guidon quinta co cha’l contact cullas scolaras e culs scolars til daiva impuls per sia lavur creativa. Seis böts pedagogics consistivan in promover cha quistas giuvnas e quists giuvens cumanzessan almain a’s far dumondas e savessan discuorrer e scriver rumantsch il meglder pussibel. Remarchabel es sia constataziun cha per seis ingaschamaint per tuot quai chi’d es degn da gnir mantgnü da la lingua e cultura rumantscha d’eira quella giuventüna in stanza da scoula importantischma. I til faivan pensar eir a las prosmas generaziuns.

L’algord persunal ad ün inscunter po servir d’exaimpel per la vaina pedagogica da Jacques Guidon: Ün di til vaiva vis a passar sper il Seminari da magisters a Cuaira. Be subit n’haja drivi la fanestra e clomà sch’el nu pudess gnir sü in stanza da scoula ingio cha la futura magistraglia ladina

passantaiva üna lecziun da rumantsch. Infra üna mezz'ura ha'l svaglià cun seis spiert avert e comunicativ la conscienzcha culturala e linguistica da la classa; cun *feu sacré* e credibilità til d'eira gratià dad entusiasmar als students e da tils inchantar per lur ragischs culturalas.

La gronda part da la gliued in Engiadina ed in Grischun cugnuschaiva a Jacques Guidon in prüma lingia sco pittur d'ün'ouvra multifaria, sco autur da differents geners, impustüt eir da tocs da teater ch'el inscenaiva sves, e sco fundatur e caporedatur da la revista satirica *Il Chardun* durant 20 ons. Per cha quistas activitats pudaivan as cunfar cun sia vocaziun pedagogica ha'l gnü il sustegn da sia duonna Eva Rostetter ch'el ha maridà dal 1966. Ella til ha accompagnà tuot sia vita in sia lavur, legiaiva seis manuscrits e tils scrivaiva culla maschina e faiva da s-chüd cur ch'el gniva attachà dals adversaris politics.

Ant co murir ha Guidon gnü la satisfacziun da pudair leger e svutrar il cudesch cumparü per seis 90avel anniversari *Jacques Guidon – Kaleidoskop*, edi da sia gallarista Silvia Stulz-Zindel e seis hom Roland. Sün 200 paginas han 25 auturas ed auturs fat üna collascha da purtrets e texts da taimpra fich diversa sco omagi al giubilar. Per quist'ocasiun han Gian-Nicola Bass e Dora Lardelli eir realisà il film *Jacques Guidon – Ein Künstler erzählt* aint illa gallaria *La suosta* a Madulain ed aint ill'atelier da lur chasa a Zernez ingio cha Jacques ed Eva vivaivan davo avair bandunà Zuoz. Insembel culs purtrets cha la televisiun rumantscha vaiva realisà dal 1969 (Hendri Spescha), 1979 (Ernst Denoth) e 2011 (*Persona non grata?*, Arnold Rauch) vaina la pussibilità dad incleger meglder a sia persuna eir grazcha a quists documaints visuals.

Nus dudin ch'el disegnaiva fingià da pitschen ogets e persunas e cha'ls trats d'üna fatscha til fascinaivan fingià dad uffant. Far l'artist nu d'eira però ün giavüsch realisabel in seis ambiaint familiar. Quell'avaina artistica iertada da sia mamma nu garantiva da pudair viver da sia lavur e nun ha perquai chattà l'udida da seis genituors. Guidon disch però eir cha sco pittur professional vess el stuvü far concessiuns al public e probabel eir invers il marchà d'art ch'el nu füss stat pront da far. El es eir persvas ch'el vess stuvü bandunar sia patria e cumanzar sco pittur a l'ester e far là carriera per plü tard tuornar darcheu inavo. Cha l'Engiadina saja spiertal- maing terribel periferica. Sco motivs per esser restà manzuna'l la famiglia ed il rumantsch: «Jou m'he decis da star quia in Engiadina e discuorrer rumantsch.» Ed amo: «Eir scha'l pled patria ha üna valur ambivalenta – jou di amo adüna patria. Il pled ha üna valur, ma l'exista, eir aint in meis cour. Jou d'he cret cha jou tuocha quia, sco ch'ün bös-ch nu po gnir transplantà in ün oter lö.» – Nun invlidain però cha tanter l'on 1954 e l'on 1973 ha Guidon fat viadis extais in Europa, USA, Mexico e Canada ch'el svesa

qualifichescha sco «giröz per quai suot chi m’ha güdà a schlargiar meis orizont spiertal.»

Sia ouvra artistica til serviva per tscherchar a sai sves. Il prüm lavuraiva’l be dapersai ed as sentiva ter sulet, la mancanza da pudair dialogar sur da sia ouvra til pasaiva. Sco president da la GSAMBA ha’l lura chattà collegas ed ha planet pudü far exposiziuns. Ma propi as dedichar a la pittura ha’l pür pudü davo la pensiun, cur ch’el es tuornà in seis cumün patria a Zernez e s’ha stabili in sia dmura cul grond atelier a Tarsous, ün pa dadour cumün.

Impreschiunant esa da verer aint il film giubilar co cha l’artist gira cun seis 90 ons cun crotschas davant sias ouvras e da tadlar co cha las structurassün seis quaders til fan bain. O eir da dudir co ch’el es cuntaint ch’el haja savü deliberar la culur e la fuorma da l’oget. Cun tscherchar il möd da pittürrar abstract ha’l giodü cha la culur dvainta darcheu culur e be culur, sainza esser servitura per rapreschantar alch oget. Sia culur fundamentala es il cotschen. «Il cotschen sta per actività, per tempamaint.» Ma lura voula eir «accents sco cuntrapaisa complementara, per exaimpel quist mellan». El as dumonda: «Che füss ün muond nair ed alb?» e riva a la conclusiun cha culurs sajan essenzialas, ma gnir a fin cun ellas saja fich difficil. Guai a cumanzar a «far il mölala»!

Ils impuls chi vegnan da l’intern e sdarlossan l’artist visual dūrant seis «action painting» paran minchatant bod ün pa agressivs. Els cuntengan però eir las varts da seis character cha blers nun han mai imprais a cugnuscher: sia sensibilità, sias intschertezas e forsa perfin seis esser vulnerabel pon apunta eir cumparair in sias ouvras.

D’inrar descrivan poets ouvras artisticas. Seis ami e cumbattant Armon Planta (1917–1986) ha descrit in sia collecziun *Tampradas* (1975) la pittura *Sulajada* da l’artist, forsa eir ispirà dal nom bellezzas cha Guidon vaiva creà sves per descriver l’energia cha’l sulai exprima. Illas prümas duos strofas as dumonda’l che cha’l quader pudess rapreschanter, ma il poet as fa lura a la fin eir impissamaints davart il pittur, bainschi ün «dial cun forza da gigant», ma chi patischa in seis intern:

Sulajada

Es quai
il sbraj d’anguoscha
da la creaziun
chi vain tragusa
in s-chür trabuogl
dal Moloc
umbrasezza umana?

O es quai
 la naschentscha
 d'ün nouv muond
 our dal caos?
 Temps geologics
 concentrats
 in ün batterdögl?
 Silicats
 cun structuradas granuladas
 glischs sedimaints
 tanteraint amo fö
 dal vulcan
 chi parturischas?

 Erupziuns
 e vettas
 da l'orma
 e'l cour
 d'ün dial
 cun forza da gigant
 chi patischa
 e's voul deliberar
 da visiuns
 chi nu's po exprimer
 in pleds?

Armon Planta ans fa remarchar cha «Guidum, ün homun, disch a Zuoz [...]», sco chi cumainza ün limeric sur da Jacques Guidon, pudess avoir üna crouscha chi zoppa üna part da sia persunalità. Quai ans tira adimaint ün da seis prüms raquints – scriver d'eira nempe ün oter talent da quist hom dal trenta. Cun 36 ons ha'l guadagnà üna concorrenza litterara cun seis raquint *Tamfitsch*, innovativ in lingua e cuntgnü: Duos studentessas ed ün student dal *Landdienst* güdan al giuven paur maridà a far cun fain. I's sviluppa üna cuorta istorgia d'amur cun üna da las studentessas chi less savair scha'l proverbial «Üngüna müraglia nu düra plü co trais dis» saja la vardà. A la fin nu vess'la pensà cha'l paur vess vout il chartun vi da la parad ingio ch'ella vaiva scrit: «Nu't plajar aint in üna crouscha!»

Il scriptur Guidon nu scriva da sai in sias collecziuns da raquints ch'el publichescha plü tard, ma in seis impissamaints, sias poesias e seis aforrissems, ch'el ramassaiva in alch chaschuot, til inscuntraina adüna darcheu sco persuna. Per furtüna cha amis e cuntschaints til han intimà «da tour quist material our dal scrignöl e da far ün cudesch landroura», sco ch'el scriva ill'introducziun da l'ediziun bilingua *Schreibfedereien/pennarias* (2001). Nus eschan stuts da dudir cha'l bel cudesch cumpara aint il

Jacques Guidon, *Sulajada*, 1972, öli sün taila.

Vnuost, la vallada vaschina dal Tirol dal Süd, in coediziun cun l'ediziun dal Chardun. La radschun es cha «plüs edituors svizzers han refusà pervi dals cuosts, Arunda ha dit schi sponatanamaing sainza <mas> e <schas>».

Il cudesch muossa bain co cha l'artist prouva da metter in üna bella fuorma eir seis impissamaints, sco ch'el spiega svesa e muossa eir che grond lavurader ch'el d'eira: «Eu sun mamvagliar. Apaina sü impizza üna chandaila, taidla musica, am fetsch ün tè, ün da quels degn da quist ritual. Lura am metta a la scrivania, püf oura aint illa not o aint illa daman, rumagn in impissamaints o ch'eu schgnögn cun alch. Ma bainbod n'haja la penna in man per nodar alch impissamaint, alch poesietta, per scriblottar, per far stortigls e firlifanzas, arabescas. Cun l'ir dal temp n'haja cumanzà a fuormar ün zich plü bain quai chi culaiva our da la penna, a dvantar plü <serius>. Bainschi as palainta adüna darcheu la schmagna da giovar o da's giovantar. E perche brich, am dia! Ma eu n'ha eir imprais – autodidacticamaing – a scriver (schi sto propcha esser) da quellas scritüras da la kalligrafia classica.»

Sco exaimpel per sia calligrafia artistica ch'el vaiva imprais ed and d'eira eir ün païn superbi guardaina seis *poem en prose* chi para be ün purtret:

Ni paira ni maila,
 maindir üja nu vaina
 sü qua pro no
 Mo, lura pomma dal
 bun culaischem
 in surabundanza
 per l'utschlamainta.
 e
 Cuernar las fossas
 da noss <povers> vegls

«Ni paira ni maila, maindir üja nu vaina sü qua pro no. Mo, lura pomma dal bun culaischem in surabundanza per l'utschlamainta e per cuernar las fossas da noss <povers> vegls.»
 (Schreibfedereien/pennarias, 2001)

Cha l'autur Guidon lavuraiva d'ün cuntin vi da l'ouvra litterara, sco ch'el faiva culs quaders, badaina cun chattar quistas duos otras versiuns bod 20 ons plü tard (Nuschellas, 2019): «Ni paira ni maila nu vaina, maindir üja. Schilafè! Mo la pomma dal culaischem – in abundanza, per l'utschlamainta e per cuernar las fossas da noss <povers> morts.» Ed in fuorma scurznida: «La pomma dal culaischem spisgiaint'ils utschels e garnischa las fossas.»

Tscherts texts calligrafics sun bod impussibel da leger. Guidon tils cloma criptograms e disch chi saja mal dir co chi naschan. Quists sens da l'emoziun, sco cha'l artist-scriptur tils nomna, «vegnan sepulits dals elemaints grafics. Bainschi nu's laschna taschantar dal tuot. I ravaschan suotvia.» Quist ans tira adimaint seis aforissem «Taschair nun es adüna bun. Taschantar adüna nosch.» in sia ediziun *Aforissem e chazrarias* (2016).

Tanter quista tscherna da chazrarias, ün pled bellezzas inventà da Guidon chi vain da «chazzer» ed es gnü imprastà dal tudais-ch «Ketzer»,

chattaina varsaquantas vardats, chazras e neir na chazras. Laschaina se-
guir ün pêr:

Autobiografia: Ün mantun da corrigendas.

Il muond digital sarà gnü fat precautamaing cul digitus (lat. per daint),
ma introdüt vegn el cul puogn.

Il plü tolerant sun ils rumantschs invers lur indifferenza.

Paradox: Il cumanzamaint d'üna nouva tradiziun.

Dal 2011 cumpara *Quergedanken*, üna raccolta d'aforissemes in tudais-ch.
L'autur scriva ch'el haja gnü pacas reacziuns dals Rumantschs cun quista
fuorma litterara ma cha blers da lingua tudais-cha vessan jent savü leger
seis texts.

In età avanzada preschainta Guidon illas duos ediziuns bilinguas *Nu-
schellas* (2019) e *Betschlas* (2020) sia ultima raccolta dad impissamaints da
tuot gener. Quels «nun han da gnir inclets, ma bainschi da gnir lets – scha
pussibel ad ota vusch, per cha la lingua clingia, suna e resuna». Darcheu
constatava sia relaziun bod sensuala cul rumantsch, sco ch'el ans muossa
in quists duos exaimpels: «La sonorità d'üna lingua dependa per <buna>
part dals vocals. Pel poet frances Rimbaud es l'*a* nair, l'*i* cotschen e l'*o* blau.
E che culur han per tai ils vocals rumantschs?» – «Pleds sün mia palma
d'man. Glischs, gruogls, dürs, loms, choditschs, fraids.»

Seis plaschair vi da la lingua as muossa eir i'l talent da crear noms, saja
quai per seis texts litterars o per nomnar las persunas caricaturadas. Chi
da nus nu less inscuntrar a *L'Aubiza*, *Anna Lea Turitea*, *Annuotta*, *Barbluotta la
Zoja*, *Mina suspettusa* o *Arnuolfa la Preciusa*? Eir ils mas-chels fan gnir buon-
drius: *Clotin Selm*, *il deputà Faquint*, *Flisch Anuogl la vercla*, *Franzais-ch Arbuol*,
Guadench Pèmbun, *Lüzza Titschun*, *Mainìn il Bunatsch* e *Menpol Palancan*. E la
società N.I.E. SATT nu zoppa neir na seis intents.

Sco mez ütil e divertent per promover la lingua ha Jacques Guidon
scuvert il teater. Fingia cun scriver ils prüms teaters per la scoula ha el
badà quant fascinant cha'l rumantsch possa esser. Üna part dal vocabu-
lari d'üna jada d'eira bainschi i a perder, sepuli sül sunteri, ma ils pleds
d'eiran amo adüna qua e spettaivan da gnir scuverts. Plü tard s'ha'l ris-chà
da scriver gös libers per bleras acturas ed acturs illa tradiziun dals refur-
matur, ed eir in quels integraiva'l il relasch linguistic. Cler cha quai d'eira
minchatant üna sfida pels acturs, ma plü chi's dovraiva quel vocabulari
s-chatschà, plü bain plaschaiva'l.

In occasiun da la commemoraziun da 350 ons libertà recuperada ha'l
scrit e rapreschantà l'on 2002 a Scuol *La fuschella* cun passa 50 acturas ed ac-
turs, in degna tradiziun da la *Chanzun da la libertà* da Men Rauch 1952. In ün
disput tanter Giacobea ed Annafet as dischna trid e Annafet chatsch'oura

la lengua e sbraja: «Stria infama! Femna dal diavel! Frangipana! – Quella nu dovra la scua per scuar, mo blerant per s-chavalgiar.» Sün quai cloma Valeria: «Tü, Annafet, chi pigliast l’aua be oura da la truasch impè da giò dal chüern, nu sast tü insè cha’ls sudats spüdan aint il bügl?» e Fadrina tilla dumonda: «Chi sa mâ perche cha Naina tardivescha hoz? Mo eu am stögl ladinar.» Probabel cha quistas acturas han inrichi lur vocabulari sainza bod badair cun dovrar eir ellas *frangipana* per dir <plufretta>, ün pled cha nus chattain aint il vocabulari da Pallioppi, ed eir *tardivar* e pustüt *ladinar* sun vegls verbs chi van a’s perdond. Chi da nus cugnuoscha amo *ladinar* per <far prescha>? Sco l’adjectiv ladin chi vuol dir <agil>, <alert> o <svelt>, vain eir il verb dal latin LADINARE. Quel chi savaiva bain latin d’eira eir ün svelt!

In seis teater *La svouta*, rapreschantà sco gö liber a Zuoz l’on 2000, integrescha Guidon ils dramas biblics da Gian Travers e cumbina l’acziun cun aspets politics e linguistics dal preschaint. Il gö liber *L’iral* (1991), rapreschantà l’on 1991 a Scuol da la Tribüna valladra, vaiva Guidon inscenà d’ürant seis temp ch’el lavuraiva sco animatur cultural per promover lingua e cultura rumantscha in Engiadina (1984–1994). Sia lavur per la Lia Rumantscha d’ürant 10 ons nu’s limitaiva ad ün pèr cuors da lingua o ad alch publicaziuns, sia professiun d’eira uossa sia clomada, el d’eira l’amatur nat chi giodaiva ad animar ad oters. *Zisca* (2001, in vallader e rumantsch grischun), *Il pöc* (2009) e *Burcart – il patrùn* (2013) sun oters teaters chi han inrichi la cultura ladina da quel temp. Guidon ha adüna pretais cha teater saja la megladra fuorma dad animaziun culturala. El pittüraiva eir las culissas, ils custüms gnivan fats svesa. La populaziun da l’intera vallada as partecipaiva, i naschiva ün spiert da solidaritè.

La solidaritè d’eira per Guidon eir ün böt politic. El vaiva fiduzcha illa cumünanza e savaiva chi vales la paina da s’ingaschar per l’ütil public. Per la naschentscha da meis neiv Jon vaiva Jacques tramiss ün disegn d’ün bel püschel d’fluors a seis genituors. Cun rispli vaiva’l scrit sur il purtret via: «Ün püschel d’fluors per Jon Geremia cul cordial giavüsch ch’el cuoza bain e dvainta ün uman da vaglia pel bön da cumön esser». Chi vess cret cha’l poppin da quella giada vess tut serius il giavüsch e prouva intanta sco cusglier naziunal da s’ingaschar «pel bön da cumön esser»!

L’ingaschamaint per la lingua e cultura rumantscha suot squitsch da la monocultura economica dal turissem d’eira per Jacques Guidon collià cun ün *feu sacré* cha tuots, perfin üna part da seis adversaris, stuvaivan respettar. Sia gronda experienza da vita e la peida ch’el s’ha tut per reflectar nu til han fat star in stüva a far chalenders, adüna ha Guidon vulgü dialogar e comunichar cun la populaziun derasond las valurs chi til staivan a cour. El sves d’eira ün entusiast, ed uschè ha’l eir savü entusiasmar a

bleras ed a blers da tgnair chüra da tuot quai chi'd es autentic e s-chet e defender nossa identità culturala cunter üna colonisaziun linguistica e culturala.

Grazcha a sia iniziativa es nada dal 1971 la revista satirica chi pizchaiva sco seis nom, *Il chardun*. Tenor üna calculaziun approximativa ha'l publichà sco caporedactur dal Chardun d'ürant ils ons cha la revista cumpariva sün palperi (1971–1991) var 1200 texts e caricaturas! Per seis ingaschamaint cultural, politic e social ha'l dovrà bainschi eir la caricatura, seis cumbat cunter la corrupziun e la schmagna dal daner – «daner fa corruots e cours ruots» scriva Armon Planta in seis limeric – ha'l cumbattü in möd valurus e curaschus impustüt cun la penna. Urs Kienberger da Segl vaiva scrit üna jada: «Alles andere als ein Heimatdichter, aber ein leidenschaftlicher Streiter und Mahner für diese Heimat, z. B. gegen den überbordenden Zweitwohnungsbau und die Indifferenz der Romanen gegenüber ihrer Muttersprache.»

Ma l'artist nu pudaiva as retgnair, l'ura da la caricatura rumantscha d'eira nada ed ha plü tard stimulà a blers successurs. L'ediziun dal Chardun ha publichà fingià dal 1981, in occasiun dal giubileum da 10 ons, üna raccolta da passa 100 caricaturas da Guidon e dad oters caricaturists. Sco introducziun ha Guidon scrit duos insais sur da l'importanza da la caricatura «sco mez d'expressiun da l'opposiziun» e sur da lur significaziun pel movimaint linguistic rumantsch.

Il talent da Guidon eir per quista fuorma d'expressiun artistica s'haja pudü constatar cur cha la raccolta *Figuras* es cumparüda l'on 2004. Per sia lavur da teater vaiva'l da caracterisar las persunas e nus pudain admirar co cha sia vaina artistica sbuorfla cun disegnar umans cun lur qualitats plü o main predschablas. La cumbinaziun da text e disegn dà minchatant üna taimpra tuottafat aigna.

Fin cuort avant sia mort ha Guidon cun chartas da lecturs o cun columnas cuntinuà a svagliar e stimular a tuot quels chi tscherchan respostas a las dumondas dal temp. Pür daspö ils ons 2000 daja il term *influencer* per quels chi derasan lur opiniuns süllas raits socialas. Da quellas nu faiva sia generaziun amo adöver, ma Guidon e seis cumpogns han provà ad influenzar d'ürant tuot lur vita pel bön cumünaivel cun lur pussibilitats. Jacques Guidon es damaja stat ün influenzader amo avant chi daiva il pled e faiva quai our da persvasiun.

In stüva da Jacques Guidon vaiva drivi üna jada «il grond cudesch vöd» chi d'eira intanta rimpli d'ürant ils ons cun tuot quai ch'el vaiva notà e transcrit da quai ch'el vaiva let. Al cumanzamaint pudaina leger üna frasa remarchabla ed inschmanchabla cun seis messaggi chi tocca üna part essenziala da nos esser: «Quist cudesch cuntogna quai chi m'ha muantà

e quai chi m'ha tgnü in muvimaint.» I darà varsaquantas persunas chi scrivan diaris chi cuntegnan forsa alch sumgliaint. Il fat cha Jacques Guidon ans ha laschè e fat participar a quai chi til vaiva muantà es stat seis regal a la cumünanza. Sgüra ch'el vess plaschair e füss satisfat sch'el savess cha quai ch'el ans ha dat, ha tgnü in movimaint eir a nus. Quai faiva dabsögn d'ürant sia vita e farà dabsögn inavant. Grazcha Jacques!

Chasper Pult, Pasqual, ch.p@promediala.ch